

ГЛАС ИСТИНЕ.

Лист за црквене проповеди, хришћанску поуку,
духовну књижевност, животописе, старине и православне црквено-народне потребе.
Уредник: САВА ПЕТРОВИЋ.

Бр. 7.

У Новоме Саду 15. Априла 1888.

Год. V.

РАЦИЈОНАЛИЗАМ НА ЗАПАДУ И ЊЕГОВЕ КРАЈНОСТИ.

По руском од Стевана Стевановића, свештеника.

(Свршетак.)

Бог је по њеном учењу идејал човека, који се у историји човештва разно појављивао, а свештене књиге разних народа представљају откривење тог идејала. Задаћа религије је у том, да тај идејал што боље оствари у животу човешта, те да ово облагороди, хуманизира. Богослужење држе недељом, где се певају химне у славу идејала човештва, приносе се молитве богу, „који је у срцу људском“, читају се поједини одељци из библије, корана, индијске Веде, Конфучија и Ренана; држи се проповед н. пр. о томе, шта је спасоносније за човештво: алопатија или хомеопатија и т. д. Црква им је дворана са предикаоницом, над којом су на зиду златним словима око имена Исусова, исписана имена великих хуманиста Сократа, Шекспира, Мојсија, Волтера; а Исуса сматрају највећим хуманистом; чланом те цркве је и једно светило индијског будизма.

„Религија човештва“ није постигла своје пуноће у овој заједници. То је она учинила тек у општини „позитивиста“, која је јако распрострајена у Лондону и има своју организацију. Та општина остварује идеју Огиста Конта, оснивајући таку религију, у којој нема вере у натприродност, религију, која би била „духовно јединство, као резултат обраћења свију

наших мисли и дела на службу човештву“. Ево дакле култа, у ком је човештво обожено. Човешто се оличава у неком вишем бићу, под којим се мисли и скуп свију људских „суштастава садањих, прошлих и будућих“ — но и то с ограничењем. Амо се не примају тако звани „паразити“, т. ј. они, који не делају на корист и добро људског рода, а примају се напротив неке корисне животиње. Овај култ је брижљиво склопљен са свима потанкостима. Има своје свештенство; на 6000 становника долази један свештеник. Има своје приватно и опште богослужење. За домаћи живот прописане су посведневне молитве, у јутру, у подне и у вече; садржај тих молитава узет је из „естетичког блага човештва.“

Домаћи култ је склопљен из „девет социјалних тајана“: 1. *Приказане*, при ком се новорођеном детету даје име; једно име у славу патрона „теорије“, друго у славу патрона „праксе“, а доцније дете може само себи изабрати патрона „вештине“. 2. *Ступање*, кад дете ступи у 14. годину; 3. *Доуст*, да може ући у општину 21. год.; 4. *Назначење*, кад човек бира занимање; од 28. год. 5. *Женидба*, за мушко 29. год. за женско 21. год., удовци и удовице не могу се по ново женити ни удавати. 6. *Зрелост*, 42. год.; ту је

човек потпуно умно развијен; 7. *Отступање*, 63. год. 8. *Преображај*, где свештеник, по речима позитивистичког катихизиса, „спајајући жалост општине са сузама породице достојно оцењује све заслуге покојниксве, које овај има у раду за добро човештва.“ 9. Тајна *инкорпорације*, која се свршује на 7 година по смрти, кад општина изриче последњи суд над умрлим. Према осуди остатке или бацају, па и сами прах уништују, или их с поштом оставе у гробницу са натписом „по степену прослављења.“ Календар у позитивиста је сасвим изменут. Година у њих има 13 месеца, који се називљу именима великих добротвора човештва — Мојсија, Омира, Аристотела, Архимеда, Цезара, ап. Павла, Карла великог, Данта, Гутенберга, Шекспира, Декарта, Фридриха II. и Биша. Дани недељни посвећени су „светима“ општине човештва; и у опште сав им је календар пун нових светитеља, међу којима су Херкул, Харун ал Рашид, св. Терезија, папа Иноћентије III., гроф де Местр.

Конт себе у списак тих „светих“ није уврстио, сигурно по скромности, а на Христа је ваљда — заборавио. Но прво су ипак исправили његови ученици, уврстивши име његово у списак великих светитеља, којима се увек на дан рођења и смрти служи свечана служба.

Ова општина има у Лондону свој молитвени дом, где се 1. Јануара, по календару општине свечано слави *празник човештва*. Богослужење се почиње вероисповедном формулом, која је златним словима на зиду храма исписана и која овако гласи: „Живот за другог, љубав к начелу, ред — основа, напредак — цел“.

За тим долази узглас: „О врховна сило, која си до сад водила децу своју под разним именима, но која си се ево открила нама, и показала нам своје лице, показала нам се на сва времена помоћу слуге

свога Огиста Конта, теби славу одајемо...“ За тим долази нешто налик на јектенија; свештеник говори а народ му одговара.

Ево отприлике позитивистичких јектенија:

Свештеник: Ми ти се клањамо, ти велико биће човештва, и благодаримо ти.

Народ: Као деца твоја.

Свештеник: Ми се уздамо у тебе.

Народ: Као твоји служитељи и раденици на будућности.

Свештеник: Ми хоћемо с тобом да се сјединимо у молитви.

Народ: Као твоји ваздашњи служитељи.

Све заједно свршују с узгласом: „Нека се развија наш култ све већма и већма, и нека буде достојан имена твог.“

После тога долази проповед, чита се једна молитва, и служба се завршује оваким отпустом: „Нека вас умири вера, нада и љубав човештва, да познате и мир имате у себи, сада и свагда — Амин!“

Но доста је говора о том чудном и смешном богослужењу, које је тим чудније, што га с пуном збиљом свршују.

До тог степена безумља може ето доћи човек, кад се отргне од цркве, те га као оно јесењи лист са дрвета, понесе холоуј — јадног му разума.

Но и то још није све.

Нашло се људи, који се ни том религијом човештва не заситише. Овде истина поричу бога, те место њега долази човештво (заједно са корисним животињама), но и то човештво се представља као неко божанство. И то треба порушити. Ево дакле неких, који немају никаква бога. Они не признају идеје о богу, па и само име божије хтели би да искорене из свију језика људских.

Ова нова општина зове се „бриганска безрелигиозна заједница“. Председ-

ник јој маркез Квинсбери, у потпредседнике броје се Пастер и Ренан; Виктор Иго беше почасни члан; атеиста Бредло написао је предговор литургији те безбожне општине, којој је језгро световна проповед и химне. Један путник пише, да је био при богослужењу те заједнице и видео ту у „цркви“ — три човека, који немају вере у бога.

Ето колика је та општина!

У најновије доба покушавају да оснују научну религију, у којој би на место истина вере, дошле истине позитивног знања. Но на жалост и та научна религија имаће много и много својих — слабих и смешних страна. „Пројект“ те религије отприлике ће овако изгледати: „Ова религија неће признавати откровења, нити с њиме скопчаних истина о бићу божијем и бесмртју душе. Кад нема бесмртија, то сасвим природно нема ни награде ни казни; нема разлике међу добром и злом, а правило живота је — корист. Нови символ вере имаће три чланка: 1. Нема будућег живота; 2. корист је једино правило живота; 3. можда има а можда и нема личног бога. Новој религији неће требати ни цркве ни свештеника, а сав култ ће јој бити у том, што ће песници певати оде, певајући велики, који можда постоји, а можда и не постоји — први узрок. У њој ће бити истина, о којима ће размишљати људи и у радости и у жалости. Истине те ће бити научне, те ће се њима тешити људи у злу и крепити у слабости. Онај који је осуђен на вешала, приуговорљаваће се за смрт, размишљајући о великој истини библијне теорије. Приступиће му какав учени филантроп и прочитаће му утехе пуна правила из алгебре, и угладиће му пут у царство небеско дивним цртежом Питагоровог правила. О, како ће то благотворно утицати на злочинца, те ће он са истинно-научним спокојством ићи на губилиште! Кад на

човека наиђе какво искушење, те га се не буде могао отрести, то треба да мало размисли о квадратури круга; то ће га тако очеличити, да ће моћи издржати свако и најтеже искушење. Овако размишљање помоћи ће човеку и у тузи. Н. пр. умреће човеку жена; он зна да је никад више видети неће и да ће се она у своје хемијске саставе растворити. С таким мислима вратив се с научног погребља, тражиће утехе у својој религији; он ће тада размишљати о појави какве нове звезде, или о истини, да је привлачна снага обратно пропорционална са квадратом растојања. Он ће се тиме утешити и укрепити, и доћи до мира душевног.

Нова наравственост биће боља од хришћанске. Одбацивши теорију о томе, да постоји грех у хришћанским смислу, и прогласивши јединим правилом живота — корист, доћи ће се до тог резултата, да не ваља живети тамо, где још постоје хришћ. предрасуде.

Људи ће у будуће говорити о наравствениости тако као негда стојички философи. Ако, повинујући се закону борбе за опстанак, виде, да је корисно за њих да убију ближњег свог, те да његово имање себи присвоје, или, ако нађу за добро да раскрсте са својим животом, то наука неће имати ништа против тога. После свега овога је јасно, да ће нова религија куд и камо бити боља од хришћанске, те је дужност свакога, да се брине о томе, да што скорије у живот ступи и да се распростре. Неуки људи и слабе жене, сигурно ће се још држати хришћанства, но превасходство нове религије, са научном јој утехом и обећањем вечне смрти, схватиће сви мисаони људи, те ће нову религију с радошћу примити. („Жизнь за океаномъ“ — од истог писца.)

Тако ће ваљада изгледати та „религија будућности“!

*

Из свега, што је до сад речено, види се јасно, докле је сасвим природним и логичним путем дошао човек разумом а без светлости вере. Нарушио је хришћанством донесену равнотежу међу вером и разумом, те се као оно камен с врх горе срушио у понор — безбожништва.

Овако је то не само у Енглеској, но са незнатном разликом и у Немачкој, Италији и Француској. Из зрна рацијонализма развило се лиснато дрво —

безбожништва, које је тако рећи цело западно хришћанство прекрило. Западно је хришћанство у опасности. Но да ли ће оно за то пропасти, и уступити место безбоштву? То не! Хришћанство је сила, која ће и у тако несавршеном облику, као што је на западу, славно победити; но у томе му неће помоћи ни римо-католицизам ни протестантизам, већ сасвим нешто друго. Шта дакле? — О томе други пут.

Панчево, у Јануару 1888.

БЕСЕДА НА МАЛУ ГОСПОЈИНУ*)

Говорио у Ст. Бечејској цркви Младен Јосић, свештеник.

Телу не угађајте по жељама.
(Римљ. XIII. гл. 14. ст.)

Успомена на живот пресвете Богородице, која је на данашњи дан рођењем својим обасјала свет, изазива у нама мисао и преставу о узвишеном животу богородичином. При тој представи изилази нам пред очи с једне стране узвишен живот Богородице, а с друге пак — томе упоредно мрачна и жалосна страна нашег сопственог сувременог живота, јасно сведочећи о дубокој противности к светом животу Богородице.

Нећу да говорим о том, како ми далеко стојимо од оне љубави к слову Божијем, коју је некад пресвета девојка у земном животу своје тајила. Ћутаћу и о том, како наша молитва не исказује ону искреност срца и душе према Богу, као молитва Богородице. На послетку оставићу на страну и то, како се у мислима нашег разума, у осећају срца и у раду наше воље не види ни сенка од оне смерности, којом се одликовао живот Богородице. У свима тим одношајима наш је живот далеко од облика узвишеног живота Богородице, који је сачуван историјским предањем за пример нами.

*) По руском прерађена.

Но има једна страна, и при том страна главна и основна у земном животу Богородице, која са највећим укором ступа пред наш сувремен живот. Кад погледамо у простоту земног живота Богородице, у строгу умереност оних средстава, која су нужна за издржавање земног живота, опазићемо, да се она светским благом користи у толикој мери, у колико оно мора бити услов за земни живот човечији. Све друго, што изилази из круга излишних потреба човечијег живота, било храна — коју је измислила ненаситива глад човечија, било одело — које је лакомисленом гордошћу скројено — био живот, страшћу разњежен — све то беше страном Богородици. Простота, уздржање, ограниченост до највишег степена у животним средствима — најкарактеристичнија је црта земног живота Богородице, која служи вечним примером свима хришћанима.

И са том цртом свог живота и укорава нас највише пресвета девојка, а на име наш сувремен живот, који се све више и више на уштрб духовних интереса каља са земним насладама. Зар много од нас, у место да благодари Богу и да се задовољи ситом и здравом храном, не гори жеља имати

сто напуњен разним измишљеним јелом и пићем? Зар многи од нас, имајући просту, укусну, нами приличну одећу, не жуди за богатом и раскошном хаљином од скупоцене материје? Зар сујетно око многих женскиња не тужи за драгоценим камењем и златом, да украси руке, врат и груди? Зар многи не желе окружити свој живот такм лепотом, богатством и угодношћу, која би на сваком кораку говела нашим осећајима и жељама? Ми заборависмо јеванђелску реч о судби оних људи, који огрезаше у земној наслади. (Лука XVI. 19. 25.; XII. 19. 20) Ми заборависмо страшне речи Господње: „Тешко вама сити сад; јер ћете огладнети. Тешко вама који се смејете сад; јер ћете заплакати и заридати“. (Лука VI. 25.) На против ми колико о томе и сањамо, ипак душу своју подажемо за жуто злато жежено, за меку постељу страсти разњежене, за песму ноћнога пира, за пиће и весеље срца разузданог. И та зараза, која ништа друго није него раскош и страст, ухватила је у јаке канџе све сталеже народа нашег, па нам немилице рони живот, срце нам вади из живота народног, убијајући у нама благородну и високу чежњу духа народног, к'о црв у лепој руменој јабуци подгриза нам наш лепи стари обичај српског пријатељства, братства и слоге. Па какав је крај те жалосне појаве у нашем животу, тог гњилог раскоша и страсти? Не питајте. Страхујем да кажем. Али не, — морам, дужност ми налаже. Силна суза многих породица морем се разлеже; силног раскоша, некадањег богатог двора, земунца бива споменик; господског раскошног оца син бива туђ слуга; сујетне матере гледам ћерку у ропској страсти окаљану. Децу нам силну тамница храни, синове многе са вешала на суд Богу пратимо. Куд око гледне, из сваког

сталежа чујемо вапај, вапај оскудног материјалног стања. Па све нам то доноси, знате ли ко? Раскош и страст!

Посмотримо за часак из ближе последице раскоша и страсти за неумереним уживањем.

Нагон за земним насладама одзива се у духу човека губитком моралних врлина. Дајући сав свој труд, посвећујући сву своју бригу за добит земних наслада, постајемо робови свога тела, не имајући ни један тренут да се промислимо и постарамо о усавршењу свога духа, о познању истине, о испуњењу воље Божије, о делању добра. Живот нам данас иште само личне користи, личног интереса, и угодности; осећаји равноправне нужде и потреба других нашем је срцу туђа; за вапај и страдање наших ближњих уво је наше глуво; за сузу бедних и невољних наше је срце камен, о који се одбија невоља и јад толике силне браће наше. Украшујући себе златом и драгим камењем, скупоценом свилом и кадифом, ситећи се излишним јелом и пићем, станујући у стану раскоша, препуњеном разних порока, уображавамо себи, да ћемо тиме дићи себи цену пред светом, узвисити своје достојанство пред другим људима, изазвати поштовање у њих. Но у таком случају чиме ценимо себе? Каквом мером меримо своје достојанство? Зар скупоценим оделом и накитом, богатим столом или станом? Лажна је то оцена! Вредност човечијег живота мери се по врлинама духа, и то је једина истинита оцена живота нашег. Па ипак знајући то, са блеском богатства оружамо се за војну животну, за освајање среће. Али кажите истину. Је ли вас раскош, богатство даривало потпуном срећом? Није. Напротив гризе нам живот к'о црв, срце нам трза жестоком муком унутарње ненаситивости.

(Свршиће се.)

О ПРЕКОБРОЈНИМ НЕДЕЉАМА И ЧИТАЊУ ЕВАНГЕЛИЈА.

(Одговор г. Димитрију Руварцу).

(Наставак.)

б) Ако је г. Д. Руварац у недељу 6. дек. пр. год. читао евангелије недељи 28-ој, — ја га питам: које је евангелије читао 13. дек. пр. год. т. ј. у недељу св. праотаца? Он на то питање одговара: „па евангелије недељи св. праотаца“, не знајући, да је то евангелије 28-ој недељи, дакле оно исто, што је прошле недеље прочитао. (Лука зач. 76.) Ако је г. Д. Руварац, парох земунски, у недељу 6. дек. 1887. збиља читао евангелије 28-мој недељи, као што сам то признаје, и ако је у недељу св. праотаца (13. дек. 1887) збиља читао типиком прописано евангелије — онда смо ми на ово двоје љубопитљиви: 1) Шта су мислили они благочастиви Земунци, који су у обе те недеље у цркви на св. богослужењу били, те чули, да се у обе те недеље једно и исто евангелије чита? Нису ли можда рекли: „Овај наш поп-Мита чита све једно те једно евангелије“. 2) Запитали бисмо г. Д. Руварца: је ли у обе те недеље растумачио својој пастви евангелија, која је прочитао и како је он то извео — не сумњајући, да се то баш не би дало извести?

Но г. Д. Руварац пошто је евангелије недељи 28-ој прочитао већ у недељу 6. дек. пр. год. а није га сачувао за недељу св. праотаца, када га је фактично требало прочитати — дошав у теснац, да не би читао у две најближе недеље једно исто евангелије, није ли може бити послушао г. А. Сандића, те по „Орлу“ за 1887. г. читао у недељу св. праотаца (13. дек. 1887,) евангелије недељи 29-ој?! — Ако је тако читао и опет је погрешно читао, јер 1.) у типикку се на два места казује, да се у недељу св. праотаца чита евангелије недељи 28-ој, „едино, непремѣнно“, 2.) евангелије

29-ој недељи — по типикку — морало се прочитати у недељу 6. дек. 1887. и 3.) што евангелије 29. недељи, ако би се читало у недељу св. праотаца, којим правом да се чита и у недељу 17. јануара 1888., као што то г. Д. Руварац прописује?

в.) Г. Д. Руварац, парох земунски, није знао, а и данас не зна: које је евангелије требало прочитати у недељу 17. јануара 1888., а баш је главно, што је потегао, да ме у томе исправи. Оно „он не зна“ на мој рачун изречено, пренаша се дакле на његов рачун. Он вели, да се у недељу 17. јануара имало прочитати евангелије 29. недељи, а ми смо видели и доказали, да се — по типикку — евангелије 29. недељи морало прочитати 6. дек. 1887. — Ми видимо из чланка г. Руварца, да је и он противан томе, да се у кратком размаку времена једно и исто евангелије читава, шта више он вели, да се чак и евангелије са 17. недеље не сме читати у недељу 17. јануара 1888., пошто би се — по његовом мишљењу — то евангелије читало онда у два пут т. ј. у недељу „по воздвиженіи“ и — по моме — у недељу 17. јануара 1888. г. Ако је г. Д. Руварац противан понављању једнога евангелија у 2 недеље, питам га: Како је и којим правом смео прописати, да се у недељу 17. јануара 1888. има читати евангелије 29-ој недељи, кад је то евангелије, по типикку, морало бити прочитано у недељу 6. дек. 1887.

Г. Д. Руварац, прописујући у својој критици: која се евангелија имају читати за 10 недеља, у времену од 6. дек. 1887. до 14. фебруара 1888. у три случаја је погрешно навео евангелија, а у једном од тих случајева

баш никако ни знао није, које евангелије ваља читати. Он је те погрешке починио онда, кад је — бедећи ме игноранцијом — устао да исправи моју само једну једину погрешку, која, да ли је у самој ствари погрешка, или није, ево ћемо одма да разјаснимо и докажемо.

Сва сила критике г. Д. Руварца наперена је на то, да ме изобличи и жигосе игноранцијом, што сам тобоже погрешно прописујући: које евангелије треба читати 17. јануара 1888., и да ми ту погрешку исправи. У напред казујем: импутирана ми погрешка није погрешка, а исправка г. Руварца очевидна је и несумњива погрешка, а доказујем одма и једно и друго.

Ја сам рекао, да у недељу 17. јан. 1888. треба читати евангелије 17. недељи, које је у своје време због недеље „по воздвиженіи“ непрочитано остало.

Држећи се правила на 188 л. типика, и начела, да се у две и две недеље у маленом размаку времена не чита једно и исто евангелије, које начело и г. Д. Руварац респектује, о значујући, која се евангелија имају читати у прекобројне недеље од 10. јануара до 14. фебруара 1888 г., ја сам ставио, да се у недељу од 17. јануара 1888. чита евангелије 17-ој недељи, из разлога: што за ту недељу немамо на расположењу никојег другог евангелија. Да се у недељу од 17. јан. о. г. чита евангелије 29-ој недељи — као што г. Руварац прописује — то нисам могао допустити за то, јер сам знао, да је то евангелије морало бити прочитано у недељу 6. дек. 1887. Из истога узрока нисам могао ни друго које евангелије назначити, да се чита у недељу 17. јан. 1888. — те се из нужде и оправданог разлога морало позајмити тој недељи евангелије од 17. недеље по Духови.

Друго је питање: је ли дозвољено евангелије од 17. недеље 1887. пре-

носити на недељу 17. јануара 1888? — Г. Д. Руварац, набрајајући шта све „Црноризац Храбар“ не зна, вели, да Црноризац Храбар „не зна ни то, да се у недељу 17. јануара не сме читати евангелије 17. недеље, пошто је оно у своје време прочитано“ — па наставља: „Црноризац Храбар, ако је свештеник или калуђер, а не само богослов, огрешно се о Типик, што није 20. септембра пр. год. прочитао и еванђеље 17. недеље, јер је тога дана требао *прво* прочитати еванђеље недеље по воздвижењу честнога креста, на *после* редовне т. ј. 17. недеље.“

Колико тврдња, толико неистина, толико незнања у нашега ученога богослова и критичара г. Д. Руварца! Он је овде и опет показао своју игноранцију у типик и цркв. правилу, а показао је онда, када устаје, да другога жигосе игноранцијом. Ја бих смео тврдити, да г. Д. Руварац није загледао у типик, кад је поменуте речи изрекао; јер да је загледао, видео би, да код недеље „по воздвиженіи“ у типик *нема проишано*, да се поред празничнога еванђеља чита још и редовно недељно еванђеље. — Има празничних недеља, у које се чита и недељно редовно и празнично евангелије; а има опет празничних недеља, у које се чита *само* празнично — недељно евангелије. Међу прве недеље спадају недеље св. оцима васеленских сабора, око 16. јула и 11. октобра, а међу друге, чисто празничне недеље: недеља „по воздвиженіи“ св. отаца — пред божић, богоотаца, пред богојављењем и по богојављењу. Код првих у типик изрично стоји, да се има читати: *најпре* редовно па онда празнично евангелије, а код других нема ни спомена о недељном редовном евангелију. Недеља „по воздвиженіи“ спада међу те недеље, када се, по типик, само празнично еванђеље чита. Такове пак празничне недеље, у којој би се читало *најпре* *празнично*, па

онда недељно редовно евангелије, нема у цркв. години ни једне. То је може бити продукт превеликог разумевања у типичу и свестраног богословског

знања богослова старе богословије г. Д. Руварца — а нама ученицима „најновије богословије“ није то познато.

(Свршиће се.)

ОДГОВОР Г. МАКСИМУ ЛУДАЈИЋУ.

(У погледу митрополита Вићентија.)

Од Димитрија Руварца.

(Наставак.)

Да је српски народ и после збора од 17. Марта 1736. као и дотле држао митрополита Вићентија за честитог митрополита и родољубива Србина, и да је он у истини то био, види се и из тога, што се он 1. Августа 1736. са владикама: Стеваном Љубибратићем и Никанором Стефановићем, са обркапетанима: Секулом Витковићем, Јосифом Монастерлијом, капетаном Јефтом Вучковићем, обрвахтмајстером Вуком Исаковићем, штатрихтером београдским хаџи Гаврилом Рашковићем и Стојаном Вучковићем, обратио Новгородском митрополиту са онаком родољубивом молбом, која је у целости наведена у „Споменицима из Будимског Пештанског архива“ II. зб. бр. 113., а у изводу у мојој брошири „Историјско-критична црта о Вићентију Јовановићу“ стр. 46.

Да је митрополит Вићентије пре 17. Марта 1736. био унијат или да је у народу постојало уверење и сумња да јесте; нити би се он потписао на онакову молбу митрополиту Новгородском, нити би се поменуте личности и саме с њиме на њу потписале.

То се види и из писма владике Николе Димитријевића и Максима Несторовића од 7. Јуна 1737., који нису били у пријатељству са Вићентијем, у ком јављајући за смрт његову, рекоше: „последнее всѣмъ обще Православнымъ Христіаномъ ѿдавши цѣлованіе со благословеніемъ здѣ въ бѣлградѣ пре-

стависе, емѣже вѣчная бѣди память, за кое подолжности христіанской нежалѣвши трѣда, на проводѣ нихъ Пресв. священства како общаго оца и Архипастиря прійти неѿдалитеса, іакоже и до селѣ старшіи Наши творили, въ чемъ христіанской должности довлетворити бѣдете“ (бр. 3. о. л.), и из писма Николе Давидовића будимског бирова и Матије Трифчина танача, које се налази у реченим „Споменицима“ II. зб. бр. 117., у ком достављајући будимском владици Димитријевићу, да им је темишварски владика Никола Димитријевић писао, да је умрѣо митрополит Вићентије, рекоше „бѣди емѣ вечна паметъ“, што за цело не би тако рекли, да је митрополит Вићентије био унијат или да је у народу постојало уверење и сумња да јесте.

То се види и из тога, што ако је ико, то је Вићентијев генерал-екзарх Павле Ненадовић (потоњи митрополит), морао знати ко је и какав је Вићентије, па кад он заједно са епископским синодом за њега 10. Јула 1753. јавно рече и написа „О чесомъ во прешедшихъ лѣтехъ усмотривъ опасно во времени возведенія на престолъ бѣлградскаго и Карловачкаго кормительства блаженныя памяти Пресв. арх. и митрополита Г. Викентіа Јѡанновичъ, и сій благоразсудства и ученія исполненъ архипастирскій подвижеся — —“ („Јавор“ 1887. стр. 311), а у протоколи ктитора и приложника манастира Ра-

ковца на првом листу даде међу осталим и ово написати: „... Јунија шести дењ 1737. Бјелградје последнеје слово рек: „мир всјем“, и во доброј совјести теченије сконча, вјеру православноу католичкују собљуд“ (речена моја брошира стр. 53.); онда се и из тога мора извести, да нити је Вићентије био унијат, нити је у народу постојало уверење и сумња да јесте.

А то се види и из тога, што кад су Аустријанци 1739. морали напустити Београд, Срби пренеше тело Вићентијево у Срем и сместише га у Раковац, где се и данас налази; што за цело не би чинили, да је Вићентије био унијат, или да је у народу постојало уверење и сумња да јесте.

Или ако г. Лудајић или ма ко други и после ових очитих доказа уздржи, да је митрополит Вићентије био унијат и да је у српском народу и после 17. Марта 1736. постојало уверење и сумња да јесте; онда би ми Срби морали бити најгори и најнесрећнији народ на свету, кад су прваци народни могли онако за митрополита Вићентија писати и сирам њега поступати.

Да пођемо сад даље на „даље“ г. Лудајића. (1. бр. о. л. стр. 11.)

Г. Лудајић замера збору, што у место да је позвао владика Филиповића да се изјасни, је ли и шта је он писао будимском владици, он је просто закључио, да га митрополит Вићентије пита: за што је он будимском владици „копию писанія его (т. ј. Вићентијевог) криво протолковатаго послалъ“.

Г. Лудајић из тог закључка изводи, да је збор врло олако узео ствар, само да се не замери Вићентију.

Но дај да видимо, да ли се баш то може из закључка зборовог извести.

Рекао сам већ и замерио сам г. Лудајићу, што је још на једном месту рекао, да је речени збор врло олако узео пронесен по народу у Бачкој глас,

да је митрополит Вићентије унијат. Овде му још велим то, да он није олако ту целу ствар узео, види се не само из донесених његових закључака, које није могао онако на сумце донети, но и из тога, што му је Вићентије морао показати, шта је он писао Филиповићу, те је услед тога и закључио, да Вићентије пита Филиповића, за што је он писмо његово будимском владици криво протолковао. А што је тако закључио, тиме је показао, не само да је он уверен био о Вићентијевој невиности и неистинитости пронетог гласа против њега, но да подједно зна и поштовати онаког митрополита, као што је био Вићентије.

Г. Лудајић на стављено њиме самим питање: па да ли је Вићентије по закључку збора позвао Филиповића, одговори: ко ће то знати?

И опет велим г. Лудајићу, да ако ико, то он треба да зна, да се Вићентије не само *никада* није противио закључцима народних сабора и зборов, но да ни једну ијоле важнију ствар није хтео сам да решава, те по томе не треба ни сумњати, да га није позвао.

А што је рекао, да је требало и будимског владика позвати на одговор, да покаже шта му је писао Филиповић, морам се г. Лудајићу као адвокату за иста чудити, што је и то збору могао замерити. Та кад је Вићентије имао Филиповића позвати, да се изјасни, како је могао копију његовог писма криво протолковати, зашто да онда и будимског позива на одговор. То је могло следовати тек после одговора Филиповаћевог.

На питање г. Лудајића, да није може бити Вићентије и мимо збор позвао речене владике на одговор и можда се о томе може наћи спомена у карловачкој архиви, ја *за сада* нисам у стању одговорити. На то ће му питање без сумње г. Ћирић одговорити.

Ја ћу само да му одговорим на

његову тврдњу: „да се из недоласка на збор осталих епископа, ма да су по други пут позивани да дођу на збор, може судити, како су они расположени били према митрополиту Вићентију, за кога је српски народ држао да је унијат“, да ако он тиме њих узима у одбрану, и то им у неку врлину приписује; да онда он не зна дужност и позив једног владике.

Та ако иначе може бити поједини владика и нехатан за своју веру, не може и бар не сме бити и онда нехатан, кад се разнесе у народу глас, да му је митрополит постао унијатом или да хоће да постане. Ако је иначе и могао изостати и не доћи на народни збор у каквој другој ствари, није могао ни смео изостати из збора, на ком се о томе имало разговарати.

Зар будимски Димитријевић и хрватски Филиповић нису били дужни, да се чим су дознали да митрополит Вићентије нагиње на унију да сами то до-

ставе народним првацима, да се држи народни збор и извиди, а особито зар није био дужан то чинити будимски, који је живео у средини вођа народних.

Па зар и сам хваљени бачки Вицарион није могао и требао са својим присталицама отићи на збор и јавно позвати Вићентија на одговор, јер не може бити, да не само њих тројица, но ни остале владике, који не дођоше на збор, нису знали, да ће се 1736. на теодорову суботу држати збор.

Знали су све ово добро и они сами, те би за цело то и чинили, да су уверени били о ономе, што су гдекоји од њих проносили за Вићентија, овако знајући и сами да није истина, што су за њега износили и говорили, не смедоше отићи.

За тај њихов недолазак и управо нитковлук, заслужују од сваког поште-ног и честитог Србина укор и презирање, а не захвалност.

(Наставиће се.)

Религиозно-философски и црквено-историјски прилози.

(Наставак.)

Спиноца и Лајбниц и читав низ њихових ученика, као и њихових противника бавили су се много доказом о бићу божјем, који је црпен из кретања света и из хармоније тога кретања. Само је сваки од тих мислилаца хтео да буде што оригиналнији, и сваки је по философском начину употребљавао своју терминологију, те су тако били нејасни, а овамо су хтели да шире светлост. Лајбниц н. пр. поставио је ово правило: „Бог се налази непрекидно у експанзији и контракцији; то је створење и постојање света.“ Дакле бог се као творац пружа, а као одржитељ непрестано се скупља! Види се, да то учење мора бити бесмислица већ и обичном човечијем уму. Философи сами како примајући тако и од-

бацујући то учење показали су, да им је оно било неразумљиво, те с тога су на бесмислици прве хипотезе градили читаву хрпу несмислених претпоставака и закључака. Па ипак се и самом Лесингу допало то грдобно отеловљење божаства, које се непрестано растеже (експандује) и непрестано стеже (контрахује).

Спиноца означио је бога као суштатство, које бесконачно мисли, а из тога су ученици његови, који су га разумели, и противници, који га нису хтели разумети, закључили, „да је бог само скупно име за све силе разума и мишљења, које се заиста налазе у појединим стварима и које заиста мисле.“ На то Хердер са скромним ужасавањем вели: „Бог — скупно име, најсушније биће бесмислица, на-

карада, само сенка у очима појединих људи, или тек гола реч, звук неког имена; дакле онај, који највише живота има, да буде мртац, сведелатни дух да буде ништа, последње најтушље дејство човечијих сила!“ — Но Спиноца побија сам лажне закључке, што се изводе из његове дефиниције, јер он признаје бесконачно суштаство, које мисли, као узрок свега бића и мишљења, дакле и нашега разума, сваке истине и сваке свезе од истина. Са бесконачном божијом снагом мишљења мора бити спојена и бесконачна делатна снага божија т. ј. највећи разум, који познаје што је најбоље, мора најбоље и хтети и имати снаге да и чини. Дакле је бог својом мисаоном и делатном снагом највиша и најмудрија моћ, бесконачна доброта, која је по унутарњим вечним законима уређена. Неуређена, неправилна, слена моћ не може бити узр и садржина целе унутарње истине и правилности, које ми људи и поред ограничености нашега духа познајемо по вечним законима у створењу, ако та највиша моћ те законе сама не познаје и врши их као своју вечну унутарњу природу.

Лесинг каже у сујети свога духа: „Правоверни појмови о божаштву нису више за мене; ја их не могу да окусим,“

и даље још: „Моје кредо (credo, „вјерују“) не постоји ни у којој књизи.“ Али поред све његове мудрости налазио се Лесинг у заблуди, што међу правоверним појмовима о божаштву није разумео учење божијег откривења и катихизиса, које се потпуно слаже са највишом философијом свих времена, него је сасма тривијалним начином мислио на фантом о „беспосленом“ суштаству, које би стојало ван света, које само себе гледа и које је себе од вечности гледало, докле није било готово са планом о створењу света, па ће за тим опет себе у све векове гледати. Са оправданим потсмехом вели му Хердер: „На част такав бог правоверним Индијанцима, чији бог Јагрнат већ више хиљада година седи скрштених руку и добре се осећа у том стању. Други опет њихов бог дрема од векова, глава му почива у крилу једне своје жене, која му чеше главу, а ноге су му у крилу друге жене, која му глади табане; непрестано утиче у њега шећерно и млечно језеро, а он тако ужива, па дрема и снева посматрајући сам себе.“ А ми додајемо, да у правоверних Хиндуса има и тројство, које ствара, одржава и управља: Брама, Вишну и Шивен.

(Наставиће се).

Натпис на гробу Адама Монастерлије у манастиру Опову.

На јужној страни зида до врата манастирске цркве у Опову, близу Ирига у Фрушкој Гори, узидана је споља мраморна надгробна плоча, на којој је горе изрезан грб и лик (без бркова и браде). На тој надгробној плочи налази се овај натпис:

„Здѣ поучаетъ рабъ божій Адамъ ѿ Монастерлинъ бывшій обер-капитанъ подъявскіа Кранны, нже храбро за отечество свое противъ Тѣрковъ коюющъ (т. ј. војујући), на пришкомъ шанцѣ с тремъ

ста конновъ (т. ј. са 300 војника) 1716 мизар 1. погнѣ вѣка своего 28. По смерти же погребено тѣло его при мѣстрѣ Хоповѣ, гдѣ же его Тѣрками въ Бѣлградѣ ѿнесена, емже приложиса ко гробу сынъ его Дѣодоръ ѿ Монастерлинъ Гранатир-Хавитмани петроварадинскіа регименти, нже при год. 1755 септ. 26. въ Дмитровицѣ успе (т. ј. умре); поживе 38 лѣтъ. Сей же каменъ 1770 поставити восхотѣ гѣжа (т. ј. госпожа, госпођа) Анна ѿ Мошко, Дѣодора ѿ Монастерлинъ съпрѣга.“ —

Адам Монастерлија, обрканетан по

дунавске Крајине, пао је бранећи иришки шанец против Турака. Он је са својим војницима јуначки одбио више јуриша турских. Причају, да је Монастерлија у том боју посекао неколико Турака, и кад му се сабља саломила, убио је коцем још неког главног агу, али тад и њега погоди душмански куршум у груди, те га Турци савладаше и однесоше му главу у Бе-

оград. Но и Турака је ту много погинуло.

Заиста би вредно било, да нам који од наших историчара опише ту знатну битку на иришком шанцу од године 1716. Овом приликом молимо наше родољубе, да нам саопште све што се у народу прича о том боју на иришком шанцу, а ми ћемо те податке драговољно изнети на јавност.

Из „ПАМЕТАРА“ за месец новембар.

1. (13.) нов. 1837. отвори се у Карловцима српски народни сабор, који 11. (23) нов. једногласно изабра за митрополита Стефана Станковића, епископа бачкога. Сабор овај распуштен је 29. нов. (11. дек.)

6. (18) нов. 1849. изиђе ћесарски патенат, којим се Србима у новом српском војводству даје право да се изјасне, с којом круновином аустријске царевине желе да се споје.

8. (20.) нов. 1862. умре у Новом Саду Јован Трандафил, који је оставио тестаментом 140.000 фор. на стипендије православним Србима и ердељским православним Власима.

9. (19.) нов. 1627. ћесар и краљ Фердинанд II. потврди Србима у Мађарској правиче и повластице, које су им дали ранији мађарски краљеви.

12. (23.) нов. 1791. ћесар и краљ Леополд I. даде мађарско племство Арсенију Марковићу, вајару у Н. Саду, његовом брату Аксентију и још 41 српској породици.

15. (26) нов. 1788. по уговору са ћесарским ђенералима капетан Радич Петровић са 200 Срба фрајкораца под кнезом Јованом Новаковићем и Живком Миленковићем, отвори ноћу на Београду врата од Дунава (сукапију); али ћесарске шајке са варадинским пуковником Давидовићем због магле промаше капију и оду под Борчу, и

Радич једва умакне. Међу тим је Јован Чардаклија са другим Београђанима заковао чавлима многе турске топове. Чардаклија са тешком муком утече са некима, али неколико његових другова бише ухваћени и умру на тешким мукама.

18. (29.) нов. 1774. Марија Терезија одобри план за тривијалне (основне) православне школе у Банату. По овом плану требало је подићи 373 нове школе, 21 оправити, 19 проширити, учитеље добро снабдети, школе снабдети училима. Директор над тим школама постаде Тодор Јанковић (Мирјејевски).

23. нов. (5. дек.) 1828. умре у Будиму Лука Миловановић Ђорђевић, српски списатељ. Било му је 44 године. Родио се у Осату у Босни. Вук Караџић издао је 1832 г. његов Опит настављења к српској сличности, у коме су и неколике песме његове.

25. нов. (7. дек.) 1849. установи се у Београду школска комисија, која је имала да пише школске књиге за основне школе и у опште да буде прируци попечитељству просвете.

28. нов. (10. дек.) 1864. умре у Бечу бивши министар и пензионовани државни саветник српски Стеван Марковић. Као учитељ у Костајници, пре-

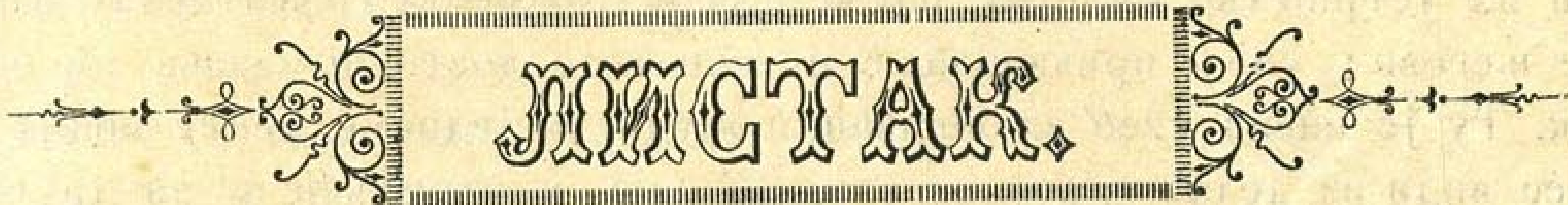
вео је с немачкога В о з а р с к у д је-
вицу од Крамера.

29. нов. 906. родио се цар Кон-
стантин VII. Порфирородни, син цара
Леона VI. мудрога, унук цара Васи-
лија Маћедонца. Од њега имамо нај-
старије податке о Србима и Хрватима.
Умр'о је у новембру 959. године.

30. нов. (12. дек.) 1812. добије
баронство подмаршал Тодор Милути-
новић Миловски и Вишњогорски.

Новембра (крајем) 1599. 1000 ко-
моранских Срба са 130 немачких вој-
ника ударе из ненада на татарски та-
бор испод Будима, многе Татаре исеку,
остале развијају, ослободе 400 крште-
них робова, добију лепих атова. У
истом четовању отму на Дунаву две
трговачке турске лађе. Толики су
шићар задобили, да је на свакога до-
шло по 180 талира.

(„С. Н.“)

Књижевност.

Теорија прозаичког писања,
написао и примерима расветлио В. Ту-
бић. Цена 50 новчића. Вел. Кикинда.
Штампарија Јована Радака 1888.

Тако се зове књига, која нам ових
дана до руку дође и о којој смо ради
на овоме месту коју да проговоримо.

У предговору каже нам писац сам,
да је дело ово „прост учебник у најкра-
ћој форми“; писац је тежио, да буде што
краћи а при томе да је ипак све речено,
што је и постигнуто у горе означеноме
делу, јер у стилу је тако прецизан, да
је мало писаца, који су са тако мало
речи о предмету коме толико рекли као
овде што је. Извађање самога предмета
тако је природно овде, да читалац види
и осећа како га писац постепено уводи
у предмет сам, у само тако рекућ' пи-
сање и састав писмених радова.

По природи саме ствари теорија
прозаичког писања подељена је овде на
двоје: на опћу и особну. У првome делу
говори се о општим правилима прозаич-
ког писања. Ту нам је писац и ако у
кратко али потпуно, јасно и примерима
осветљено рекао о ономе, што је најгла-
вније при сваком писању, а то је: о теми,
о истраживању и прикупљању материјала
и о располагају материјала односно о
плану за писање. Партија, која говори

о истраживању и прикупљању материјала,
тако је добро и лепо изведена, да ће
дати многу олакшицу свакоме, који би
се састављањем буди каквог писменог
састава бавио, јер му је овде схватљиво
и лако прегледно означен и показан пут
и начин, кога му се придржавати ваља.
До данас се мало ко обазирао, колико је
нами познато, на упознавање материјала,
што је неретко причињавало, да је онај,
који би се бавио саставом не познавајући
сам материјал, долазио у забуну. Овом
партијом у књизи горе означеној све је
то отклоњено и читаоцу је јасно предо-
чено, шта му и како му чинити ваља
при прикупљању материјала. Исто је тако
згодно и јасно расветљено и показано,
како ћемо што лакше и боље распоредити
прикупљени материјал.

У другом делу развија нам писац
природни постанак стилистичних форми
као и начин њиховог извађања, те нас
упознаје са стилем и његовом употребом
у писменим саставима. При подели сти-
листичних форми држимо, да је писац
врло добро урадио, што је поделио сти-
листичне форме на три групе: на „по-
вест“, „опис“ и „чланак“, а не на пет
група као што је у другим оваковим
учебницима учињено, где се стилистичне
форме деле на: „повест“, „опис“, „чла-
нак“, „беседу“ и „писмо“. У овоме делу

пак са свим је згодно уврштено „писмо“ и „беседа“ у групу „чланак“, јер „беседа“ и „писмо“ и нису ништа друго до „чланци“, који се само међу собом мало у специјалној форми разликују а подлеже и важе за њих иста она правила, којима подлежи и „чланак“ у опште. Поделом овом на три групе дат је много јаснији, краћи и бољи преглед стилистичких форми. Особиту је пажњу обратио писац још на устројство састава, наиме на делове његове: увод, приказивање и завршетак. Ту је писац узео за образац, као што се види из дела му, стилистику, што ју је написао Dr. Gustav Heinrich, али је много прецизније те кратким но згодним примерима расветлио та правила тако, да правила та послужити могу за најзгодније руководство при извађању писмених састава. Што се тиче појединих видова састава, ту је писац навео само најглавније, па их је, и ако кратко, лепо и јасно извео. Говорећи даље о суштини и употреби стила навео нам је писац и фигуре неке као украсе стила и то оне само, које се при писменим саставима најзгодније и најбоље употребити могу.

Оволико нађосмо за нужно споменути и приметити на саму ствар дела овога, што је пред нама.

Него још нешто са формалне стране.

Реченица је речима исказана мисао. Ако је та реченица сакато написана, хоће да изгледа, е је и мисао сама рогобатна, за то ваља пазити на чистоту у језику.

И више именовани писац има погрешака у језику. Ми ћемо неке споменути, да упозоримо писца, како их у будуће чинио не би. Тако писац на више места склања партицип презент а у српском језику овај се не склања никада, јер се њиме означаје радња, која у садашњости траје. Прилог тај садашњег времена обично се разреши са речицом: који. Погрешно је дакле речено: „подпадајуће

појаве“ (стр. 3.), „амо спадајући напутци“ (стр. 16.), „стојећих догађаја“ (стр. 29) и др. Не знамо за што је писац рекао на више места „илити“ (стр. 2. 3. и др.) место „или“.

Правилније је речено о видовима него „о видима“ (стр. 10. 21. 30. 37.) — на стр. 6. добро је речено „видова“. Још је овде неких омањих граматичких погрешака, но које су потекле не из незнања правила граматичких, већ што писац није достојне пажње им обраћао, те отуда на једноме месту облик један добро је употребљен а на другом месту тај исти погрешно је наведен.

Толико са формалне стране.

Прегледав, и ако у кратко, садржај и обраду овога дела, које ће држимо добро доћи свакоме, „коме ваљано устројавање писмених састава на срцу лежи,“ усуђујемо се препоручити га најтоплије онима, којима је и намењено и за које је и писано, а на име браћи свештеницима, који посла имају са састављањем беседа и проповеди. Књиге ове врсте ретки су нам гости, с тога се и зарадовасмо делу овоме горе означеноме. С помњом и пажњом га прочитамо и отворено рећи смемо, да је ревност пишчева похвале достојна, јер заиста је писање овакових ствари са врло великим тешкоћама скопчано, а у нас Срба у толико већма, што немамо на своме језику довољно сличних дела; с тога нека је ова корисна и лепо написана књига најтоплије препоручена нашем читалачком свету.

Добро ће она доћи како професорима тако и ученицима на богословијама нашим у Ср. Карловцима, Задру и Рељеву.

Завршујемо приказ овај са жељом, нека би дело ово примљено и прихваћено било од стране оних, за које је и рађено са оним маром, са којим га је писац обрађивао!

17/29. марта 1888.

Ст. А. М.

Белешке.

(Московско Ћирило-методијевско Братство.) Пре годину дана установљено је у Москви, по замисли митрополита московског Јоаникија, друштво под горњим називом. Задаћа је „Братства“ религиозно-морална просвета народна, како у Москви тако и у московској гувернији. На ту цел „Братство“ подиже нове црквено-парохијске школе и подржава оне, које већ постоје. Друштво има чланова у свима слојевима рускога народа, који јако цени и уважава просвету народну у духу православне вере. Друштву су чланови већином манастири и свештенство, али има много и световњака, а на броју их је било 877 крајем 1886. године. „Братство“ је имало 1. јануара 1887 расхода 2,379 рубаља, а остало је капитала 29,151 руб. По главница друштвена и приход множиће се од сада све већма, јер по одобрењу св. синода даваће се друштву извештан део од црквених прихода а и у црквама по целој епархији купиће се прилози. Под управом тога друштва било је 1. јан. 1887. у епархији московској 104 школе са 3.085 ученика и 97 ученица.

(Учитељске школе, мушке и женске, у Јевропи.) У Немачкој има 257 мушких и 75 женских учитељских школа (препарандија); у Француској 86 мушких и 79 женских; у Италији 39 муш. и 69 жен.; у Шпанији 47 муш. и 29 жен.; у Аустрији 45 муш. и 27 жен.; у Угарској 45 муш. и 18 женских; у Русији 58 мушких и 7 жен.; у Енглеској 47 муш. и 8 женских; у Швајцарској 20 муш. и 10 жен.; у Белгији 14 муш. и 13 жен.; у Србији 2 мушке и 1 женска виша школа, у којој се девојке спремају и за учитељице; а у Грчкој само једна учитељска школа.

(Школе у Русији.) Русија има 31 велику школу (управо има 10 универзитета, а остало су духовне академије и друге велике школе), а средњих школа по појединим категоријама: 102 реалке

са одељењима за механику, трговачко знање и кемију, 11 учитељских школа за образовање учитеља за више школе, 62 учитељске школе (семинари) за образовање учитеља основних школа, 9 техничких и занатлијских школа, 6 трговачких школа, 7 економских школа, 3 рударске школе, 4 школе за образовање земљемерника, 3 ратно-техничке школе и 9 морнарских школа. Осим ових има у Русији 50 занатлијских школа, 20 нижих економских школа, 1200 школа за обрт као особита одељења у варошким школама и најпосле 30 жељезничких школа. Приватне школе нису овде убројене.

(Индијска св. књига Риг-Веда.) Индијски кнез поверио је чувеном филологу енглеском Макеу Милеру у Оксфорду целокупно издање свете књиге индијске Риг-Веде, заједно с коментарима што уз њу иду. Још 1846. год. добио је Милер поруку, да скупи и уреди заостале свете рукописе. Прво издање ових дела излазило је од 1849. до 1878. помоћу источно-индијскога друштва. Кад је Милер почео овај рад, интересоваху се само јевропски научари за Веду, и тек доцније се и Индијанци заинтересоваше за своју верску књижевност толико, да је данас Веда главни васпитни предмет у Индији. Милерово дело, та једина потпуна збирка Веда и њених коментара, које брамини никад не хтедоше штампати, данас је доста распрострањено. Индијски кнез приволео је тога енглеског научара, да покрај старости своје и многих послова, по ново предузме посао, који ће захватити најмање 6.000 штампаних страна и који је читавих 30 година припремао.

(Књижевни одбор „Матице српске“.) имао је 23. марта о. г. своју седницу, у којој је изражена голема туга за губитком преминулог великог научењака Дра Јосифа Панчића. — Одређено је, да у „Књиге за народ“, што се издају из задужбине Петра Коњевића, уђу ови спи-

си, и то: у 15. свеску: „Искрице из св. писма. II. Нови завет“. За поуку народа саставио Др. Ђорђе Дера; — у 16. свеску: „Пијанство“ од Дра Милана Јовановића-Батуга; — и у 17. свеску: „Кад ће бити кише?“ од Стевана Милованова. — Примљени су за „Летопис“ и награђени ови састави: 1. Оцена књиге П. А. Лаврова: „Петар II. Петровић Његуш“ од Мише Димитријевића; — 2. Оцена Мите Петровића на дело Дра М. Хернса: „*Dinarische Wanderungen*“; — и 3. „Александар Сергијевић Пушкин“, књижевно-биографска црта, од Саве Петровића. — Издато је на оцену Јовану Бошковићу дело Новака Радонића: „Речник, понајвише бачких речи, које се не налазе у Вука.“ У том речнику има свега 6684 речи. — Издани су још неки списи одбору за издавање „Књига за народ“ на преглед и оцену.

(Чланови кр. српске академије.) Исправљајући и допуњујући белешку у 5. бр. о. л. јављамо, да су за дописне чланове краљ. српске академије у Београду изабрани ван Србије: Др. Фрања Рачки, каноник у Загребу, Спиро Брсина, професор у Загребу, Петар Будмани, уредник акад. „Рјечника“ у Загребу, И. С. Јастребов, В. Васиљевски, А. Лескин, професор у Јени, А. Дворжак, композитор у Прагу, Јован Живановић, професор у Карловцима, Јаков Игњатовић, књижевник у Новом Саду и Мита Петровић, професор у Сомбору.

(У београдску велику школу) уписало се почетком 1887-8 школске године 282 ђака, и то 264 редовна и 18 нередовних слушалаца. По факултетима распоређен је овај број овако: у природно-математич-

ком одсеку философског факултета уписало се 51, у историјско-филолошком одсеку тога факултета 25, у техничком факултету 52, у правном факултету 136 ђака.

Некролог.

Накнадно записујемо у читуљу мртвих имена ових преминулих свештеника, не имајући о њима других података:

Светозар Сечански, парох Сурдучки, у Срему, који је умро 20. децембра 1887.

Димитрије Миклушевић, парох Жабаљски у Шајкашкој, који је преминуо 4. јануара о. г. у 73. години живота свога. Служио је као свештеник своје народу 50 година ревностно и савесно.

Себишановић, парох Мало-Радиначки, у Срему, који се упокојио 20. јануара о. г. у 67. години века свога, а служио је цркви као духовни пастир 40 година.

Нека је вечан покој њиховим душама!

Нове књиге и листови.

Ропство владике Данила Петровића Његоша у 3-ти почетком VIII. вијека. Спјев Радоја Рогановића Црногорца. Приход ове књижице намијењен је „Зетском Дому“. — Цетиње, 1887. у књ. црног. државној штампарији. Стр. 44. — Цена 34 новчића.

Војнички живот. Слике и прилике. Написао Едмондо де Амичис. С талијанског превео Дан. А. Живаљевић. Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Н. Саду, 1888. — Стр. XIII. 126. — Цена 50 новчића. — У овој књизи има: животопис пишчев и пет лепих приповетчица.

Новеле Адолфа Дигасињскога. С пољског превео Рајко. Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Н. Саду, 1888. — Стр. 171. — Цена 60 нов. — У овој књизи има пет новела, које су и занимљиве и добро преведене.

„Глас Истине“ излази 15-ог и последњег дана сваког месеца на читавом табаку велике 8-не. — Рукописи шиљу се г. Сави Петровићу уреднику, а претплата штампарији А. Пајевића у Нови Сад.

Цена је листу: За Аустро-Угарску: на целу годину 2 ф., на пола год. 1 ф. За Србију: на целу годину 5 дин.; на по год. 2½ дин. Из Србије предплату прима књижара В. Валожића у Београду.

Још се могу добити сви бројеви „Гласа Истине“ од почетка до данас.

ВЛАСНИШТВО, ИЗДАЊЕ И ШТАМПА А. ПАЈЕВИЋА. У НОВОМ САДУ.